

AARHUS TEATER

AARHUS TEATER
DIREKTION: POUL PETERSEN

TEKSTBIDRAG:

Chr. Ludvigsen:

OMKRING WILLIAM CONGREVE

*

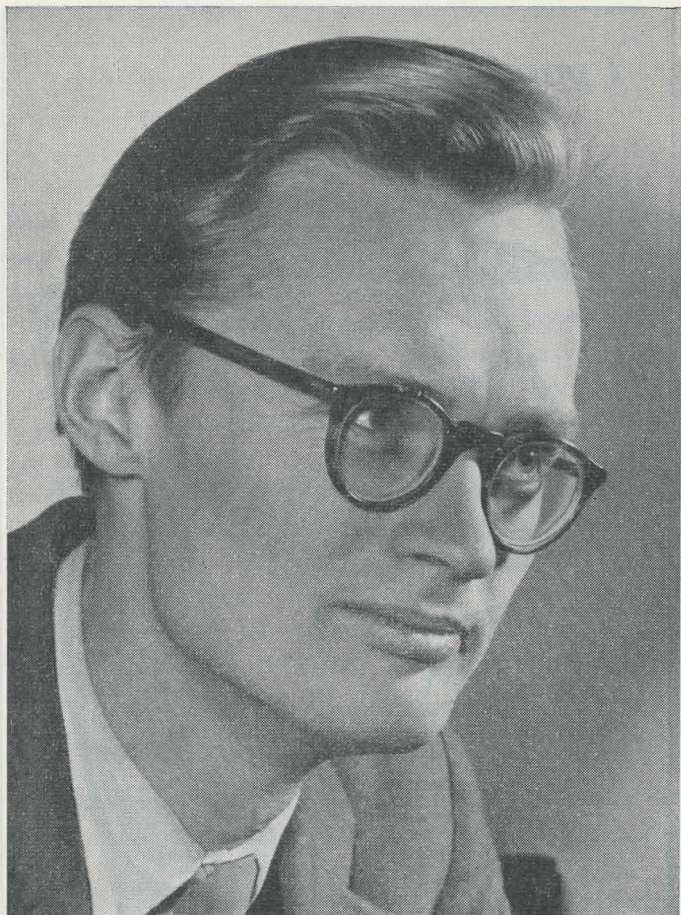
AFTENENS INSTRUKTØR

*

Lidt om UNG SCENE

William Congreve (1670–1729) – tilbragte størstedelen af sin ungdom i Irland, hvor han blev undervist på Kilkenny School og senere på Trinity College i Dublin samtidig med digteren Swift. – Congreve begyndte at studere jura, men opgav det for at skrive og udgav en roman »INCOGNITO« (1692). Komedien »THE OLD BACHELOR« (1693) gjorde ham berømt og den fulgtes af »THE DOUBLE DEALER« (1694) – »GAL AF KÆRLIGHED« (1695) og »THE WAY OF THE WORLD« (1700). I 1697 skrev han desuden en tragedie »THE MOURNING BRIDE«.

PALLE KJÆRULFF-SCHMIDT

Aftenens instruktør

AFTENENS INSTRUKTØR

Palle Kjærulff-Schmidt, en af dansk teaters mest alsidige unge instruktører, er kun 28 år gammel og har allerede slået sit navn fast indenfor både teater, radio og film.

Han startede sin karriere i 1953 med iscenesættelsen af »GØNGEHØVDINGEN« på *Nørrebro Teater* og fortsatte på den københavnske *Studentscene*, hvor han i de følgende år satte adskillige forestillinger op, heriblandt »ACHARNERNE« af den græske komediedigter *Aristofanes* – *Frank Jægers* »DIDRIK« (begge disse forestillinger blev spillet i Aarhus) samt franskmanden *Marcel Achards* »MÅ JEG LEGE MED?«

I 1955 kom Palle Kjærulff-Schmidt for første gang til Aarhus Teater, det var iscenesættelsen af *Samuel Becketts* »VI VENTER PÅ GODOT« det gjaldt, og siden har teatret ikke sluppet ham; fra sæsonen 1956–57 huskes hans opsætning af debutanten *Einar Plesners* »ENEREN« og fra året der fulgte »DAGE PÅ EN SKY« af *Kjeld Abell*.

Sidste vinter satte Palle Kjærulff-Schmidt med stor succes John Osbornes »UNG VREDE« op for Arte med Poul Hagen i hovedrollen.

Ind imellem disse mange og store opgaver for teatret har Palle Kjærulff-Schmidt også haft tid til at dyrke både film og radio. Han har igennem flere år været fast instruktør på

ASA film og her sammen med *Robert Sårskin* lagt navn til to film: »BUNDFALD« og »DE SJOVE ÅR«, der begge har fået en usædvanlig fin modtagelse. At han også magter hørespillets vanskelige kunst beviste han med tre storartede udsendelser: »KAMELÆONEN« af *Jens Locher*, *S. Arnérs* »OM VINTEREN« og »REGN I HÅR« af *Tarjei Vesaas*.

Teater, Film, Radio og snart kommer Fjernsynet til – altsammen indenfor skuespillet ganske vist, men baseret på vidt forskellige udtryksformer og virkemidler. Palle Kjærulff-Schmidt behersker dem alle takket være sin enestående energi, sin fremragende stilfornemmelse og sin kunstneriske ærlighed.

Lise Wolst

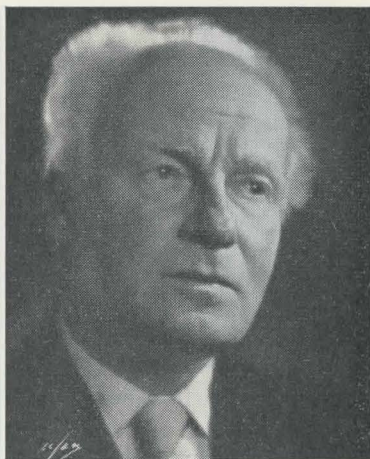
Frøken Alma i »Flyvende Sommer« – *Titelrollen* i »Damen vil nødig brændes« – *Linda* i »En sælgers død« –

Dette er et lille udpluk af Lise Wolsts mange og store skuespilpræstationer igennem tre år på Aarhus Teater, før hun i 1953 ombyttede denne scene med Odense Teaters, hvor publikum i de forløbne seks år har kunnet glæde sig over en sjælden skuespillerindes vidtfavnende talent.

Lise Wolst har på Odense Teater blandt meget andet spillet *Geraldine* i »Dårskabens Time« – *Frøken Julie* i Strindbergs skuespil af samme navn – *Lizzie* i »Regnmageren« – *Maria Stuart* i Schillers drama og endelig sidste år den krævende rolle som *Lady* i Tennessee Williams' »Drømmen om Orfeus«, hvor hun sammen med sin mand Erno Müller, der spillede titelrollen, opnåede en enestående succes.

Radio og Film har også haft bud efter Lise Wolst, og på Fjernsyn har hun medvirket i *Verneuils* »Hustruleg« samt i *Leck Fischers* »Frisøndag«.

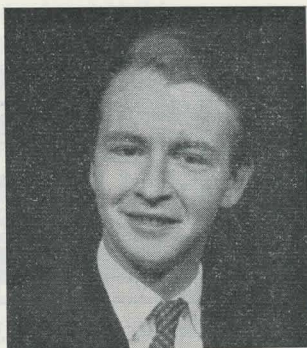
Lise Wolst er efter de mange års fravær atter kommet til Aarhus, og vi kan i aften fejre gensynet med hende i rollen som den herlige *Mrs. Foresight*.

Paul Smyrner

Harald Hejst

Chr. Ludvigsen, der er Aarhus Teaters dramatiske konsulent, og som i samarbejde med Jørgen Andersen har oversat »Gal af Kærlighed«, der her opføres for første gang i Danmark, fortæller i nedenstående artikel lidt om William Congreve og dennes samtid.

OMKRING WILLIAM CONGREVE

Det er forbavsende lidt ældre engelsk dramatik som overhovedet nogensinde har været oversat, endsige spillet på dansk. Bortset fra *Shakespeare*, naturligvis. Forsømmelserne er måske særligt iøjnefaldende m. h. t. 1600-tallet, hvor engelsk dramatik – i to perioder – havde en blomstringstid, som knapt er overgået siden. Først med Shakespeares samtidige og nærmeste efterfølgere i begyndelsen af århundredet, og siden i den såkaldte *restorationstid* (reaktionen mod den strengt puritanske cromwelske æra i århundredets midte).

Disse to perioder har hidtil kun været repræsenteret med henholdsvis »Volpone« af Shakespeares ven, *Ben Jonson* (oven i købet kun med Zweigs »humaniserede« udgave) og *Wycherley's* »vovede« komedie »En Kone fra Landet«. – Restaurationstidens andre store navne *Dryden*, *Otway*, *Congreve* etc. har kun været netop navne for mere litterært interesserede. – Det må dog indskydes, at man end ikke i hjemlandet har vovet at sætte noget videre af denne dramatik på scenen før i de allerseneste årtier. Man mente simpelthen, at de var for »uartige« og måske især, at de kunne virke moralsk fordærvende ved det ret kyniske livssyn, de især i periodens begyndelse gav udtryk for. Congreve blev således indtil 1924 nærmest betragtet som en læsedramatiker. *John Gielgud* kunne med en vis ret hævde, at en del af den store succes, hans opsætning af »Gal af Kærlighed« i 1942 kunne bero på, at han havde stået forholdsvis frit; der var ingen tradition for hvordan man skulle spille restaurationsstykker; dragter, spillestil o. s. v. virkede nyt og spændende på publikum.

I betragtning af, hvad man nu kan vise på scenen, forekommer selv de »værste« fra denne periode forholdsvis uskyldige. Desuden må man gøre sig klart, at begrebet restaurationstid i almindelighed omfatter tiden fra 1660, hvor den landflygtige konge og hans kavalerer vendte tilbage fra deres franske eksil til statsomvæltningen i 88–89, og for den såkaldte restaurationskomedie endnu længere. Men en Congreve skriver ikke på samme måde i 1690'erne som en Wycherley i 1670'erne. Der er både en generations- og en mentalitetsforskel: Congreve er simpelthen mere forfinet

(fortsættes side 25)

3. forestilling i sæsonen 1959-60

GAL AF KÆRLIGHED

Komedie i 5 akter af

WILLIAM CONGREVE

Oversættelse: Chr. Ludvigsen og Jørgen Andersen.

Iscenesættelse: Palle Kjærulff-Schmidt.

Dekorationer: Ivan Mogensen efter udkast af Henning Nielsen

Kostumer: Det kongelige Teater og Maria Deleuran

PERSONERNE:

Sir Sampson Legend, far til Valentine og Ben *Paul Smyrner*
Valentine, forelsket i Angelica *Troels Munk*
Ben, en søens mand *Gyrd Løfqvist*
Scandal, Valentines ven *Erno Müller*
Tattle, en laps *Jørgen Fønss*
Foresight, en overtroisk gammel herre *Harald Hejst*
Angelica, Foresights velhavende niece *Jane Jeppesen*
Mrs. Foresight, Foresights anden kone *Lise Wolst*
Miss Trail, mrs. Foresights søster *Elin Reimer*

Miss Prue, Foresights datter af første ægteskab *Hanne Ribens*
Emily, miss Prues barnepige *Marie Brink*
Jenny, pige hos Angelica *Vigga Bro*
Jeremy, tjener hos Valentine *André Sallyman*
Trapland, en notar *Gunnar Stryhn*
Snap, en betjent *Gustaf Bentsen*
Buckram, advokat *Preben Harris*
En hushovmester *Fritz Brun*

Handlingen foregår i London 1695

1. og 4. akt hos Valentine

2.-3. og 5. akt hos Foresight

Længste ophold efter 3. akt

Spilletid ca. 2½ time

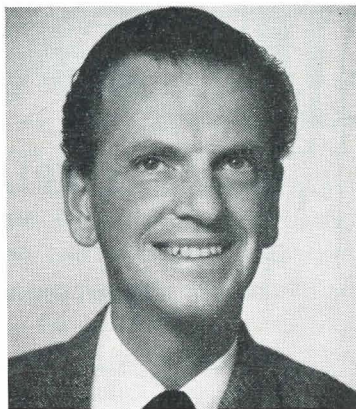
Troels Munk

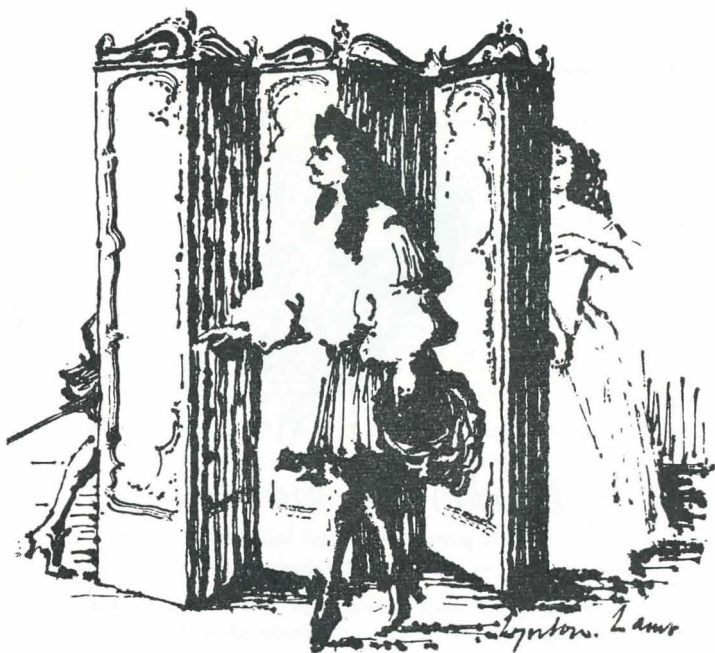
Jane Jeppesen

Erno Müller

Jørgen Fønss

både i sprogbrug og menneskeopfattelse, med ham er vi på vej mod en mere nuanceret og følsom dramatik. Især er hans skildring af kvinder langt mere galant og sympatisk. En pige som *Angelica* i »Gal af Kærlighed« eller som *Millamant* i »The Way af the World« er knapt tænkelige på Wycherleys's tid. Derimod nok en *Mrs. Foresight*, en *Miss Frail* eller en *Miss Prue* (en yngre og mere sandsynlig variant af Wycherley's »Kone fra Landet«).

Det er her også værd at gøre opmærksom på, at Congreve ikke alene skrev for et bestemt (lille) publikum af

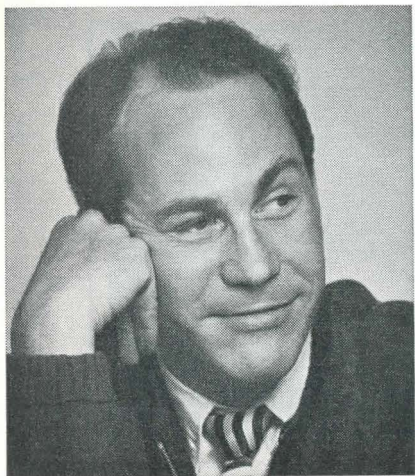
kavalierer, spradebasser, digterspirer og måske især om det, men også for et bestemt teater, hvor modellerne endog sad med på scenen. I modsætning til på Shakespeares tid, hvor der periodisk var op mod en halv snes teatre i gang samtidig, blev teatret i restaurationstiden et udpræget overklassefænomen. Under Cromwell var alle teatre simpelthen lukkede, og selv om Charles II fik åbnet et par stykker ved sin hjemkomst, gik det ikke særlig godt. Fra 1682 til 95 var kun et eneste teater igang, Theater Royal i Drury Lane, og her fik Congreves to første komedier, »The old Bachelor« og »The Double-Dealer« première i henholdsvis 93 og 94. »Gal af Kærlighed« blev derimod åbningsforestilling på et nyt teater, som en flok af Theater Royal's skuespillere med den berømte *Betterton* og den dejlige *Anne Bracegirdle* i spidsen startede i 95. Det blev en stor succes med 30 fulde huse. Congreve fik part i det nye teater og aftale om at skrive et nyt stykke hvert år. *Betterton* spillede naturligvis *Sir Sampson* og *Mrs Bracegirdle*, Congreves store sværmeri i 90'erne, *Angelica*, en rolle, der øjensynligt er skrevet direkte for hende.

Congreve fik dog kun skrevet to stykker til, tragedien »The Mourning Bride« og det elegant turnerede, men vanskeligt spillelige »The Way of the World«, der faldt ved premièren i 1700. Måske var det af denne grund, måske var det af ærgrelse over et ret perfidt angreb, en præst i 98 rettede mod teatret i al almindelighed, at Congreve nu lagde skriveriet på hylden og levede af de embeder, han efterhånden havde skaffet sig, skønt han knapt var fyldt 30. *Marlborough's datter* blev hans velynder på hans ældre

dage, hvor han hjemsøgte af gift og blindhed. Han var periodisk hendes daglige middagsgæst og har nok fortryllet hende med sin usædvanligt åndfulde konversation, den konversation som vi kan glæde os over i hans stykker. Sådan talte det gode selskab med hinanden. Congreve siger selv beskedent, at han bare har ciceleret og strammet lidt, restaurationskomedien er i virkeligheden teater i anden potens. Congreve havde dog mere hjertelag og et skarpere blik for tidens unoder end de fleste andre i sin samtid.

Chr. Ludvigsen.

Gyrd Lofqvist

André Sallyman

Elin Reimer

Hanne Ribens

Marie Brink

Gunnar Stryhn

Preben Harris

Fritz Brun

Gustaf Bentsen

Vigga Bro

Lidt om

UNG SCENE

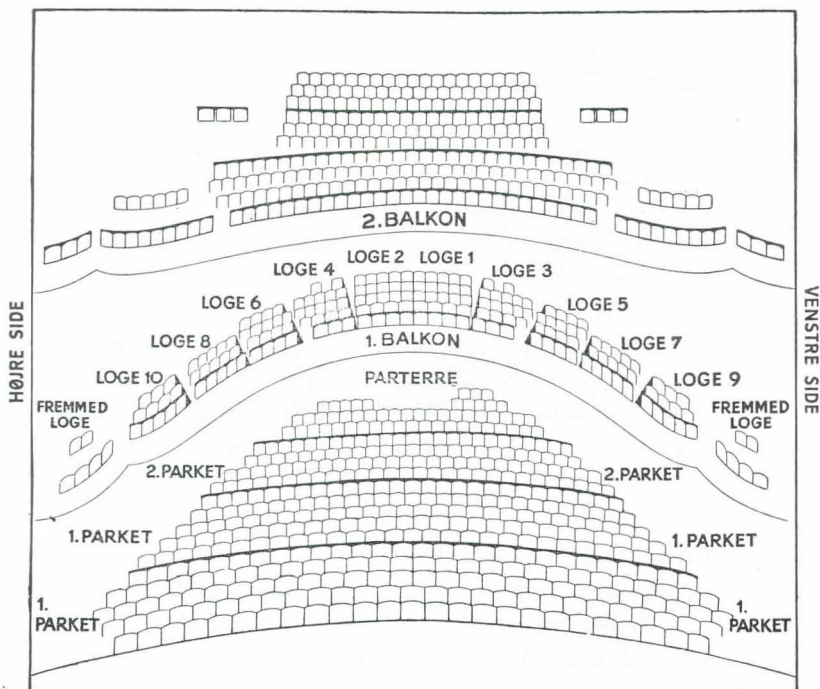
Aarhus Teaters UNG SCENE går ind i sin anden sæson, og vi skal, til orientering for de, der eventuelt er ubekendte med dette nye skud på teatrets stamme, fortælle lidt om formålet med UNG SCENE.

Kontakt med ungdommen er af stor betydning for det moderne teater, og Aarhus Teater har derfor besluttet at gøre en indsats for at udbygge denne!

Mange unge går ikke i teatret, blandt andet fordi de finder billetpriserne for høje samt undertiden fordi repertoiret ikke altid er efter deres smag. – UNG SCENE har forsøgt at afhjælpe dette, dels ved at give ungdommen en chance for at komme i teatret for *mindre end prisen på en biografbillet* – dels ved at vælge et repertoire bestående af skuespil, der omhandler aktuelle problemer både i øst og vest, problemer, som ikke kan undgå at afkræve vor tids mennesker interesse, og som ikke mindst ungdommen af i dag nødvendigvis må tage stilling til!

UNG SCENE spillede sidste år to forestillinger og opnåede her en enestående kontakt med en række interesserede og begejstrede unge mennesker. – Vi håber i år at kunne følge succes'en op, og at UNG SCENE atter vil møde et stort og levende publikum!

Yderligere oplysninger angående UNG SCENE fås ved henvendelse til alle ungdomsorganisationer!

	Ord. pris		Ord. pris
1. parket, 1.—5. rk.	10,00	1. balkon, klapsæder	6,00
1. parket, 6.—10. rk.	9,00	Fremmedloge, 1. rk.	12,00
2. parket	8,00	Fremmedloge, 2. rk.	10,00
Parterre	7,00	2. balkon, 1. rk.	8,00
1. balkon, 1. rk.	10,00	2. balkon, 2.—4. rk.	5,00
— øvr. rk. loge 1—4	9,00	2. balkon, 5.—7. rk.	4,00
— øvr. rk. loge 5—10	8,00	2. balkon, 8.—10. rk.	2,00

Billetter kan købes og forudbestilles uden forhøjelse 6 dage frem fra kl. 11—17 i Scalas forhal. Derudover salg til forestillingsdagen fra kl. 17 i billetkontoret i teatrets forhal. — **Telefon 2 26 22.**

Billet-priserne kan forandres ved gæstespil, tourneur og særforestillinger. — Ved tlf.-bestilling betales et noteringsgebyr af 15 øre pr. billet. — Alle ovennævnte priser er incl. garderobe.

Annoncerne arrangeret af Lockey's Reklamebureau